

ΑΜΦΙΒΙΟΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΤΕΥΧΟΣ 50 • ΕΥΡΩ 1,25 ΜΑΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2003

Παγκόσμια Ημέρα για το Περιβάλλον

**Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφόρησης
για τη Βιοποικιλότητα**

**Ευρωπαϊκό & Ελληνικό Δίκτυο
για την έρευνα στην Παράκτια Ζώνη**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Οικομουσείο Γρεβενών

Πράσινη Εβδομάδα 2003

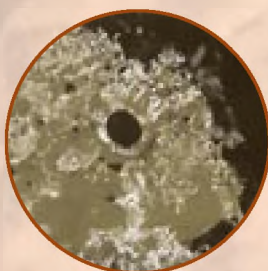
Σε αυτό το τεύχος

Ο σχεδιασμός μέτρων πολιτικής σχετικής με τη διαχείριση του νερού είναι απαραίτητος για να αντιμετωπισθεί το υδατικό πρόβλημα **(σελ. 3)**.

ENBI-Ένα συνεκτικό δίκτυο που θα αναγνωρίζει τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες όσον αφορά την πληροφορία για τη βιοποικιλότητα **(σελ. 4)**.

Νέες πρωτοβουλίες με σκοπό να γεφυρωθεί το κενό στην επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων για την παράκτια ζώνη και των ειδικών επιστημόνων **(σελ. 5)**.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του επισκέπτη-ταξιδευτή για το σπάνιο φυσικό περιβάλλον των Γρεβενών, αποτελούν τον στόχο της δημιουργίας Οικομουσείου στην πορεία της Εγνατίας Οδού **(σελ. 6-13)**.

Ειδήσεις

Το περιβάλλον στην Ευρώπη, η προστασία των δασών, το νερό, είναι τα καίρια θέματα που συζητήθηκαν σε συναντήσεις και διασκέψεις από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο του 2003 **(σελ. 14-15)**.

Πράσινη Εβδομάδα 2003: Γιορτή για το Περιβάλλον στην Ευρώπη **(σελ. 16)**.

5 Ιουνίου

Παγκόσμια Ημέρα για το Περιβάλλον

Λίμνη Στυμφαλία, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Π. Καλλίρης

Η Παγκόσμια Ημέρα για το Περιβάλλον αποτελεί και πάλι την αφορμή για εκτενείς συζητήσεις σχετικά με την προστασία της φύσης. Το αισιόδοξο μήνυμα που απορρέει είναι ότι τα τελευταία έτη ο άνθρωπος όλο και περισσότερο ευαισθητοποιείται απέναντι στα προβλήματα του περιβάλλοντος. Κυρίαρχο θέμα των τελευταίων ετών είναι αυτό της ποσότητας αλλά και της ποιότητας των παγκόσμιων υδατικών αποθεμάτων.

Η σωστή κρατική πολιτική για το νερό απαιτεί αποτελεσματικά κοινωνικοπολιτικά και διοικητικά συστήματα που υιοθετούν την ολοκληρωμένη διαχείριση υδατικών πόρων με διαφανείς και συμμετοχικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών και ανθρωπίνων αναγκών. Επίσης, αναγκαία είναι η πρόσβαση στην πληροφορία, η ενημέρωση και η εκπαίδευση, καθώς συνήθως αποτελούν συμπληρωματικές δράσεις στην ανάπτυξη έργων σχετικών με τη διαχείριση του νερού, χωρίς να αναγνωρίζονται τα οφέλη που μπορούν να προσδώσουν.

Θεμέλιο για τον οποιοδήποτε σχεδιασμό μέτρων πολιτικής σχετικής με τη διαχείριση του νερού πρέπει να αποτελεί η αποσαφήνιση των γνωρισμάτων του, δηλαδή η αντιμετώπισή του ως φυσικού πόρου, ενδογενούς στοιχείου των οικοσυστημάτων και ως κοινωνικού και οικονομικού αγαθού, του οποίου η ποσότητα και ποιότητα καθορίζει κατά περίπτωση τον ενδεδειγμένο τρόπο χρήσης του.

Η αξιολόγηση του ρόλου κάθε τομέα οικονομικής δραστηριότητας στο υδατικό πρόβλημα είναι ένα πρώτο βήμα για τον σχεδιασμό μέτρων αειφορικής διαχείρισης των υδατικών πόρων. Ο ενδεδειγμένος τρόπος χρήσης του νερού αφορά

τους ακόλουθους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας: γεωργία, αλιεία, βιομηχανία, παραγωγή ενέργειας, μεταφορές, και τουρισμό-αναψυχή. Η συμμετοχή κάθε τομέα στο υδατικό πρόβλημα ποικίλλει. Η γεωργία, για παράδειγμα, είναι τομέας με μεγάλη συμμετοχή στο ποσοτικό πρόβλημα της διαχείρισης των υδατικών πόρων, καθώς υπολογίζεται ότι περισσότερο από τα 4/5 του διατιθέμενου προς κατανάλωση νερού αποδίδεται στη γεωργία. Η βιομηχανία, αν και δεν καταναλώνει πολύ νερό, αναγνωρίζεται ως υπεύθυνη για σοβαρότατες σημειακές ρυπάνσεις των υδατικών πόρων.

Ο σχεδιασμός μέτρων για να αμβλυνθεί το υδατικό πρόβλημα είναι μια πολύπλοκη, αλλά πολλά υποσχόμενη διαδικασία καθώς τα διαθέσιμα εργαλεία είναι ποικίλα και εν δυνάμει όλα αποδοτικά. Μένει για την πολιτεία να αποφασίσει, με δεδομένη τη στήριξη σε θέματα τεχνογνωσίας που μπορεί να έχει από επιστημονικά ιδρύματα, για το ποια εργαλεία θα χρησιμοποιήσει σε κάθε περίπτωση.

Ανακοινώθηκε στις 5 Ιουνίου από την Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ κ. Βάσω Παπανδρέου η συγκρότηση των Διοικητικών Συμβουλίων των 25 νέων φορέων διαχείρισης. Μετά την ανακοίνωση των ονομάτων των προέδρων των 25 φορέων διαχείρισης που ιδρύθηκαν με τον Ν. 3044/2002, έγινε γνωστό ότι έχουν επίσης εκδοθεί και οι υπουργικές αποφάσεις για τη συγκρότηση των Διοικητικών Συμβουλίων. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της κ. Παπανδρέου επιδιώκεται η άμεση συγκρότηση και λειτουργία των ΔΣ, ώστε να ενεργοποιηθεί ο θεσμός.

Το ΕΚΒΥ εύχεται κάθε επιτυχία στα ΔΣ.

Φωτ. Αρχείο EKBV / Έγχρωμον

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφόρησης για τη Βιοποικιλότητα

Προκειμένου να είμαστε σε θέση να χρησιμοποιούμε πλήρως την εκάστοτε υφιστάμενη πληροφορία για τη βιοποικιλότητα, τόσο για επιστημονικές όσο και για κοινωνικές εφαρμογές, θα πρέπει τα πρωτογενή δεδομένα να τίθενται στη διάθεση των ενδιαφερομένων μέσω ενός ολοκληρωμένου συστήματος διανομής πληροφοριών. Η επίτευξη ενός τέτοιου σκοπού απαιτεί συντονισμό των ενεργειών, ώστε να αποφεύγονται οι επικαλύψεις και οι επαναλήψεις. Πρωταρχικής σημασίας είναι, επίσης, η προετοιμασία για εφαρμογές κατά τις οποίες τα δεδομένα της βιοποικιλότητας θα μπορούν να μελετηθούν σε συνδυασμό με κλιματολογικά, γεωγραφικά και άλλα δεδομένα.

Στο πνεύμα της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, και αναγνωρίζοντας την ανωτέρω ανάγκη, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πληροφόρησης για τη Βιοποικιλότητα (Global Biodiversity Information Facility-GBIF) έχει θέσει ως κύριο σκοπό του να καταστήσει τα δεδομένα για τη βιοποικιλότητα παγκοσμίως διαθέσιμα. Σε πρώτη φάση περιορίζει τις δραστηριότητές του σε ταξινομικά δεδομένα, βιολογικές συλλογές και δεδομένα δειγμάτων καθώς και στην προώθηση της κοινής πρόσβασης και της διαλειτουργικότητας* των οικείων βάσεων δεδομένων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως μέλος με δικαίωμα ψήφου στο GBIF, χρηματοδοτεί, στο πλαίσιο του 5ου Προγράμματος Πλαισίου, την εγκαθίδρυση του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφόρησης για τη Βιοποικιλότητα (European Network for Biodiversity Information-ENBI), το οποίο αναμένεται να αποτελέσει τον κόμβο του GBIF σε ευρωπαϊκό επίπεδο. **Το ENBI, ακολουθώντας τις προτεραιότητες του GBIF, έχει θέσει ως κύριο σκοπό του να αποτελέσει ένα συνεκτικό δίκτυο το οποίο θα αναγνωρίζει τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες, σε ό,τι αφορά την πληροφορία για τη βιοποικιλότητα.** Επιμέρους σκοποί του είναι, αφενός η εδραίωση μιας διόδου επικοινωνίας για τη διερεύνηση των αναγκών των τελικών χρηστών, αφετέρου η διασπορά της γνώσης των ειδικών προς τους επαγγελματίες και τους πολιτικούς. Οι δραστηριότητες του ENBI συντάσσονται με τις δραστηριότητες του Μηχανισμού Διακίνησης Πληροφοριών (Clearing House Mechanism) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς αμφότεροι θέτουν ως προτεραιότητα την

Φωτ. Αρχείο EKBV / Β. Παλλιδας

εύκολη πρόσβαση των ενδιαφερομένων στα δεδομένα για τη βιοποικιλότητα.

Το Δίκτυο δομείται με τη μορφή ερευνητικού έργου, δηλαδή αποτελείται από 13 διακριτές ενότητες εργασίας οι οποίες ομαδοποιούνται σε τέσσερις θεματικές ενότητες και περιλαμβάνουν επιμέρους δράσεις. Εστιάζει σε δράσεις οι οποίες απαιτούν πανευρωπαϊκό συντονισμό, σε βάσεις δεδομένων ευρωπαϊκής κλίμακας, στις ανάγκες των τελικών χρηστών με έμφαση στις διαδικασίες ανάπτυξης ειδικών προϊόντων και υπηρεσιών. Διερευνά, επίσης, τα εν δυνάμει εργαλεία για την εφαρμογή και αξιοποίηση των δεδομένων για τη βιοποικιλότητα είτε αυτόνομα είτε σε συνδυασμό με άλλες κατηγορίες δεδομένων.

Εξήντα δύο φορείς και οργανισμοί από τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης και από το Ισραήλ μετέχουν στο Δίκτυο, ενώ υπάρχει διαδικασία για την προσχώρηση και νέων μελών. Από την Ελλάδα, στο ENBI μετέχουν οι ακόλουθοι:

- Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων (ΜΑΙΧ)-Τμήμα Φυσικών Προϊόντων.
- Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας Κρήτης (ΙΘΑΒΙΚ)-Τμήμα Διαχείρισης Θαλάσσιου Περιβάλλοντος.
- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)-Τμήμα Βιολογίας.
- Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας-ΕΚΒΥ.

Το Δίκτυο ξεκίνησε επισήμως τις δραστηριότητές του στις 17 Μαρτίου 2003, με την πραγματοποίηση της τριήμερης εναρκτήριας συνάντησης των μελών, στις Βρυξέλλες. Οι εργασίες της συνάντησης εστιάστηκαν σε θέματα οργανωτικά, διοικητικά, νομικά και επιστημονικά.

Πληροφορίες για το ENBI διατίθενται από τον δικτυακό τόπο <http://www.faunaeur.org/enbi/info.html>.

Έλενα Χατζηχαράλαμους

*Ο όρος «διαλειτουργικότητα» είναι η απόδοση στα ελληνικά του αγγλικού όρου «interoperability». Με τον όρο αυτό εννοείται η ικανότητα μίας εφαρμογής να λειτουργεί επιτυχώς σε διαφορετικά περιβάλλοντα-λειτουργικά συστήματα.

Ευρωπαϊκό και Ελληνικό Δίκτυο για την Έρευνα στην Παράκτια Ζώνη

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Δ. Σαββαρίκας

ENCoRe - HeNCoRe

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν από ένα έτος αναθέωρησε τις προτεραιότητες της για το 6ο Ερευνητικό και Αναπτυξιακό Πρόγραμμα για την Παγκόσμια Μεταβολή και τα Οικοσυστήματα. Στο αναθεωρημένο πρόγραμμα διάφοροι τομείς μεταφέρθηκαν από τον προϋπολογισμό του 2003 στο 2004, ενώ μερικά θέματα, όπως αυτό της παράκτιας ζώνης, διαγράφηκαν πλήρως.

Τον περασμένο Μάρτιο δύο Ευρωπαϊκά ερευνητικά δίκτυα, το ENCoRe (European Network on Coastal Research, www.coastalguide.org/encore) και το COASTAL-INFO εξέφρασαν την ανησυχία τους για την πρόταση της ΕΕ να εξαιρεθεί η παράκτια ζώνη από τη χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων. Οι δύο πρωτοβουλίες, που συμφώνησαν να ενσωματωθούν υπό το ENCoRe, αντιπροσωπεύουν μεγάλο αριθμό ερευνητικών οργανισμών με ενδιαφέροντα στην παράκτια ζώνη. Το ENCoRe και το COASTAL-INFO τόνισαν την ανάγκη να ενισχυθεί η Ευρωπαϊκή ερευνητική κοινότητα, ώστε να είναι σε θέση να καλύψει τις απαιτήσεις για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης.

Η πληροφορία για την παράκτια ζώνη παράγεται από μεγάλο αριθμό οργανισμών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Παρόλα αυτά, οι περισσότερες ερευνητικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στην παράκτια ζώνη είναι μικρές και ασχολούνται με περιορισμένο αριθμό θεμάτων. Επιπλέον, τα θέματα που αφορούν την παράκτια ζώνη, απαιτούν ευρύ φάσμα ειδικοτήτων, κάτι που μεμονωμένα ερευνητικά κέντρα δεν μπορούν να προσφέρουν σε ικανοποιητικό βαθμό και η υπάρχουσα οργάνωση των σχετικών επιστημόνων δεν παρέχει πλήρεις γνώσεις στους ενδιαφερομένους.

Πρωτοβουλίες όπως το ELOISE, ENCoRe και το COASTAL-INFO έχουν ως εφελκτήριο να γεφυρώσουν το κενό στην επικοινωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων για την παράκτια ζώνη και των ειδικών επιστημόνων.

Σε μια συνάντηση τον περασμένο Μάρτιο, το κύριο επιχείρημα της ΕΕ ήταν η έλλειψη οργάνωσης εντός της επιστημονικής κοινότητας που ασχολείται με την Παράκτια Ζώνη (ΠΖ),

κάτι στο οποίο αντέδρασαν έντονα οι εθνικές αντιπροσωπείες των επιστημόνων. Τελικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πείσθηκε να διατηρήσει στις προτεραιότητες του 6ου Προγράμματος-Πλαίσιο την ΠΖ ζητώντας τη δημιουργία ενός Δικτύου Αριστέων βασισμένο σε επιμέρους εθνικά δίκτυα.

Το ENCoRe είναι μια Πρωτοβουλία για τη δημιουργία Δικτύου Αριστέων από την κοινότητα των ερευνητών της παράκτιας ζώνης αλλά και άλλων ενδιαφερομένων φορέων. Η αποστολή του είναι η ανάπτυξη γνώσης και εργαλείων για τη διαχείριση της ΠΖ με σεβασμό στην προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, την κοινωνική και οικονομική ευμάρεια, τις πολιτισμικές αξίες.

Οι στόχοι του, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ εθνικών και διεθνών δικτύων για την ΠΖ, είναι:

1. Η ολοκληρωμένη έρευνα και οι υποδομές στην παράκτια ζώνη της Ευρώπης.
2. Η τελειοποίηση της γνώσης, των μεθοδολογιών και της εκπαίδευσης με βάση τη διατομεακή έρευνα στην ΠΖ.
3. Η εφαρμογή της έρευνας και των μεθοδολογιών για τη Ολοκληρωμένη Διαχείριση της ΠΖ και την ορθολογιστική χρήση της Αποκλειστικά Οικονομικής Ζώνης.

Στα πλαίσια των κινήσεων του ENCoRe για την ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Δικτύου, στην Ελλάδα με πρωτοβουλία του Εργαστηρίου Υδραυλικής του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών ΑΠΘ (Καθ. Π. Πρίνος) και τη συνδρομή του ΕΚΘΕ (κ. Β. Καψιμάλης) έχουν αρχίσει οι εργασίες για τη σύσταση του Εθνικού Δικτύου για την έρευνα στην Παράκτια Ζώνη (HeNCoRe, Hellenic Network on Coastal Research). Στις εργασίες έχουν κληθεί και συμμετέχουν το ΕΚΒΥ και οι άλλοι ερευνητικοί φορείς της χώρας με δράση στην ΠΖ. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι σημαντική λαμβάνοντας υπόψη το σύντομο χρονικό διάστημα στο οποίο δραστηριοποιείται το HeNCoRe. Σύντομα θα κυκλοφορήσει έντυπο ενημερωτικό υλικό και θα εγκατασταθεί σχετική ενότητα στον δικτυακό τόπο του Ελληνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών.

Μιλτιάδης Σεφερλής

Το Οικομυσείο

Αρχιτεκτονικό σχέδιο Tetragon ΕΠΕ

Στο πλαίσιο των εργασιών διάνοιξης της Εγνατίας Οδού στα Γρεβενά και με κινητήρια δύναμη την ευαισθητοποίηση των αρμοδίων της ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ Α.Ε. σε θέματα που αφορούν τη φυσική κληρονομιά, τον πλούτο και την ιστορία της περιοχής, η Εταιρία ανέλαβε την πρωτοβουλία δημιουργίας ενός Οικομυσείου στην περιοχή. Η μελέτη του έργου, με τίτλο «Τεχνικοοικονομική προμελέτη εμπειρογνομόνων για τη δημιουργία Οικομυσείου ανάδειξης βιοτόπων στον προβλεπόμενο χώρο του Σταθμού Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών Γρεβενών (Τμήμα 4.1.5-4.1.6) της Εγνατίας Οδού» ανατέθηκε στο ΕΚΒΥ, τον Δεκέμβριο του 2001.

Προκειμένου για τον άρτιο σχεδιασμό του Οικομυσείου, το ΕΚΒΥ, με μια έμπειρη επιστημονική ομάδα εργασίας, ανέλαβε την εκπόνηση σειράς εμπειροστατωμένων μελετών. Η προμελέτη του έργου, χωρίστηκε σε τρεις φάσεις. Το ενδιαφέρον της Α' Φάσης επικεντρώθηκε στον καθορισμό των βασικών γνωρισμάτων του Οικομυσείου, προσδιορίζοντας τον σκοπό που καλείται να επιτελέσει, το κοινό που πρόκειται να δεχθεί και καταγράφοντας τις υπόλοιπες υποδομές ενημέρωσης στην ευρύτερη περιοχή. Κατά τη Β' Φάση, καθορίστηκε το εκθεσιακό περιεχόμενο του Οικομυσείου, διαμορφώθηκε η κεντρική μουσειολογική ιδέα που θα το διέπει και εκπονήθηκαν προμελέτες για τον αρχιτεκτονικό, στατικό και ηλεκτρομηχανικό σχεδιασμό του κτηρίου. Η Γ' Φάση, συνεπακόλουθα, περιελάμβανε τη μουσειογραφική μελέτη του εκθεσιακού χώρου, τον σχεδιασμό της διοικητικής οργάνωσης, την προμελέτη της οικονομοτεχνικής ανάλυσης, τον προσδιορισμό του λογότυπου και τη μελέτη σύνδεσης του Οικομυσείου με την Εγνατία Οδό και το υφιστάμενο οδικό δίκτυο.

Οι στόχοι ενός μουσείου και ο σκοπός του Οικομυσείου Γρεβενών

Με ποικίλα επικοινωνιακά μέσα και στόχο την κριτική σύνθεση, οι σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις μεταθέτουν το κέντρο βάρους, από την προβολή των ίδιων των αντικειμένων, στην επιμόρφωση και ενημέρωση του κοινού, και από την αισθητική ενατένιση των εκθεμάτων στην ερμηνευτική τους προσέγγιση. Το σύγχρονο μουσείο διευρύνει το κοινό του και αποκτά περιεχόμενο ανταποκρινόμενο στα ενδιαφέροντα ανθρώπων διαφορετικής ηλικίας, μόρφωσης, οικονομικού επιπέδου, εθνικής και κοινωνικής προέλευσης. Υπερβαίνει την ακαδημαϊκή ουδετερότητα αναπαραγωγής των καθιερωμένων και λειτουργεί ως κοινωνικός πρωταγωνιστής, σε συνεχή διάλογο με το κοινό του, για θέματα που το απασχολούν και για τα οποία αναζητά πληροφορίες, απόψεις, απαντήσεις. Με έντονα παιδευτικό χαρακτήρα, οι μουσειακές εκθέσεις δομούνται ως ένα κλειστό σύστημα, με θέσεις και μηνύματα που στοχεύουν στην πληροφόρηση, στην ευαισθητοποίηση, στον καθορισμό ουσιωδών ερωτημάτων και στην προώθηση εναλλακτικών δρόμων σκέψης για θέματα περιβαλλοντικά, ιστορικά, κοινωνικά. Τελικός σκοπός είναι η ερμηνευτική παρουσίαση και ο διάλογος με τον επισκέπτη, μέσα από νέες πρακτικές (με πολιτιστικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες), τεχνικά μέσα (οπτικοακουστικά, ηλεκτρονικά, σκηνογραφικά) και «γλώσσες» επικοινωνίας (γραφή, εικόνα, σχέδιο, ήχος).

στο ΣΕΑ Γρεβενών

Δρυοδάσος, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμον

Στο πνεύμα των νέων αντιλήψεων και συνυπολογίζοντας τα πορίσματα διεθνών ερευνών για τον μουσειολογικό σχεδιασμό εκθέσεων, η μελέτη που αφορούσε στον σαφή καθορισμό του σκοπού του Οικομυσείου στα Γρεβενά στηρίχθηκε, κατά κύριο λόγο, στα αποτελέσματα της έρευνας κοινού. Αναμένεται να προσελκύει άτομα κάθε ηλικίας, κοινωνικής τάξης και μορφωτικού επιπέδου, που ενδιαφέρονται για το φυσικό περιβάλλον και την ιστορία της περιοχής, αλλά και για τουριστικές ή λαογραφικές πληροφορίες. **Κύριο μέλημα είναι να αποτελέσει υποδομή ερμηνείας, για την κατανόηση της σημασίας των περιβαλλοντικών, πολιτιστικών, και ιστορικών στοιχείων της περιοχής, αλλά και υποδομή προσανατολισμού, παρέχοντας πληροφόρηση για αξιοθέατα και τουριστικές δραστηριότητες που θα μπορούσε να συνδυάσει ο επισκέπτης στη διάρκεια του ταξιδιού του.**

Καθοριστική συμβολή στη διαμόρφωση του σκοπού του Οικομυσείου είχαν και τα αποτελέσματα της μελέτης που εκπονήθηκε από το ΕΚΒΥ και αφορούσε στην καταγραφή όλων των ανάλογων υποδομών που είτε λειτουργούν, είτε πρόκειται να δημιουργηθούν στη Δυτική Μακεδονία. Οι υφιστάμενες, μόλις τέσσερις, είναι αρκετά μακριά από το προβλεπόμενο Οικομυσείο (στον Άγιο Γερμανό Πρεσπών, στο Νυμφαίο, στον Αετό Φλώρινας και στο Μικρό Πάπιγκο) και, ενώ έχει προγραμματισθεί η λειτουργία άλλων 13, δεν προβλέπεται καμία για τον Νομό Γρεβενών. Έτσι, η νέα υποδομή, λειτουργώντας συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά προς τις υπόλοιπες, καλείται να εμπλουτίσει τις μορφωτικές ευκαιρίες και να αναδείξει τον φυσικό και πολιτιστικό πλούτο του τόπου, με σκοπό την ουσιαστική συμβολή στην ενημέρωση του κοινού.

Η χωροθέτηση του Οικομυσείου υπήρξε ένας ακόμα καίριος παράγοντας που συνέβαλε στον προσδιορισμό του σκοπού του. Η κατασκευή του μέσα σ' έναν ειδικό χώρο, έναν Σταθμό Εξυπηρέτησης Αυτοκινητιστών, αλλά και η ευρύτερη ένταξή του, σε ένα οροπέδιο, οριοθετημένο από ψηλά βουνά, πλούσιο σε φυσική ομορφιά και αξίες, δεν θα μπορούσαν να αγνοηθούν. Για το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον της περιοχής, έγινε από το ΕΚΒΥ εμπεριστατωμένη έρευνα, προκειμένου αυτό να αναγνωρισθεί, να περιγραφεί, να αξιολογηθεί και να χρησιμεύσει ως βάση για τη θεματολογία της νέας υποδομής. Ο χώρος του Σ.Ε.Α, από την άλλη πλευρά, επηρέασε κάποια από τα χαρακτηριστικά του κοινού που θα εξυπηρετηθεί, τον σκοπό που καλείται να επιτελέσει και τη σχέση του με τον περιβάλλοντα χώρο και τις υπόλοιπες υποδομές του σταθμού. Η θέση καθόρισε, επιπλέον, τόσο τις διαστάσεις και την έκταση των εκθεσιακών χώρων του Οικομυσείου, όσο και το εύρος των υπηρεσιών που θα προσφέρει. Το προβλεπόμενο κοινό, αποτελούμενο, κατά κανόνα, από ταξιδιώτες, με λιγοστό χρόνο στη διάθεσή τους (20-30 λεπτά), υπολογίζει σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, την πληροφόρηση για το περιβάλλον, τη λαογραφία, την ιστορία, αλλά και το οδικό δίκτυο της περιοχής.

Σημαντικές και καθοριστικές για το περιεχόμενο του Οικομυσείου ήταν και οι προσδοκίες των εμπνευστών του έργου, οι προοπτικές βιωσιμότητάς του και τα οικονομικά μέσα που διατίθενται για την υλοποίηση και αποτελεσματική λειτουργία του. Από τις συζητήσεις της ομάδας έργου με στελέχη της ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ Α.Ε., αλλά και ειδικούς σχετικών ειδικοτήτων, έγινε σαφές ότι σκοπός της Εταιρείας είναι τα παράπλευρα έργα να αποτελούν ενδογενές στοιχείο του αυτοκινητόδρομου, που θα αναδεικνύουν τη φυσική και ιστορική κληρονομιά των περιοχών, από όπου αυτός διέρχεται. Ζητούμενο, βέβαια, δεν είναι η προβολή του μεγέθους της Εταιρείας, αλλά της φιλοσοφίας της για τη σχέση των μεγάλων αναπτυξιακών έργων με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και οι καινοτόμες τεχνικές λύσεις που εφάρμοσε για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων από την κατασκευή ενός τόσο μεγάλου έργου. Ο τρόπος προβολής θα στοχεύει στην ενημέρωση του κοινού, στην ισχυροποίηση του προφίλ της Εταιρείας και στην παρακίνηση εφαρμογής παρόμοιων λύσεων και σε άλλες περιπτώσεις.

Τέλος, στον προκαταρκτικό σχεδιασμό, το ύψος των διαθέσιμων κονδυλίων θέτει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο δυνατότητων για τον καθορισμό των διαστάσεων, του περιεχομένου, των μέσων, αλλά και των στόχων του Οικομυσείου. Καθοριστική, από το αρχικό στάδιο, είναι και η εξασφαλισμένη, από οικονομικής πλευράς, λειτουργία του, γεγονός που προδιαγράφει, περιορίζει ή διευρύνει τις επιλογές των μελετητών-σχεδιαστών και αποτελεί καίριο παράγοντα για την επιτυχία των στόχων, αλλά και την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς του.

Η έκθεση του Οικομουσείου Γρεβενών

Η θέση του Οικομουσείου σε έναν σταθμό οδικής αρτηρίας, ο σκοπός του και οι ανάγκες του μελλοντικού κοινού αποτέλεσαν τα βασικά συστατικά για τη διαμόρφωση της κεντρικής μουσειολογικής ιδέας που θα διέπει τη νέα υποδομή. Η ιδέα της κίνησης, άμεσα σχετιζόμενη με την Εγνατία Οδό και με τον σχεδιασμό του κτηρίου, κρίνεται σκόπιμο να βρει συνέπεια και αντιστοιχία στο εκθεσιακό του περιεχόμενο. Οι έννοιες του εφήμερου, του αναστρέψιμου, της αντικατάστασης και εν τέλει της κίνησης, στο ίδιο το κτίσμα και στην έκθεση, υποδηλώνουν τη λειτουργία του δρόμου ως ενιαίου με το Οικομουσείο χώρου. Έτσι, η **κεντρική μουσειολογική ιδέα που θα διέπει την προβλεπόμενη υποδομή περιπλέκεται γύρω από την έννοια της (μετα)κίνησης στον χώρο και στον χρόνο.**

Α. Η πορεία της Εγνατίας Οδού στον Νομό Γρεβενών και οι γεωμορφολογικές ιδιαιτερότητες

Εισαγωγικά, επιχειρείται η παρουσίαση της θέσης του Νομού Γρεβενών, της γεωγραφίας, της γεωμορφολογίας της και η σύνδεσή της με την πορεία της Εγνατίας Οδού, ώστε ο επισκέπτης, να παραλληλίσει αυτό που θεωρεί οικείο με το «άγνωστο» που θα ακολουθήσει. Οι επιμέρους θεματικές ενότητες περιλαμβάνουν: 1) **την παρουσίαση των «φυσικών ορίων» του Νομού και της Μακεδονίας** (Πίνδος και Αλιάκμονας), 2) **την αντιπαραβολή της πορείας του σύγχρονου οδικού άξονα με την πορεία της αρχαίας Εγνατίας**, 3) **των σηράγγων της σύγχρονης οδού με τους ανυπέρβλητους ορεινούς όγκους του παρελθόντος** και 4) **των υπερσύγχρονων γεφυρών με τα πέτρινα γεφύρια του παρελθόντος.**

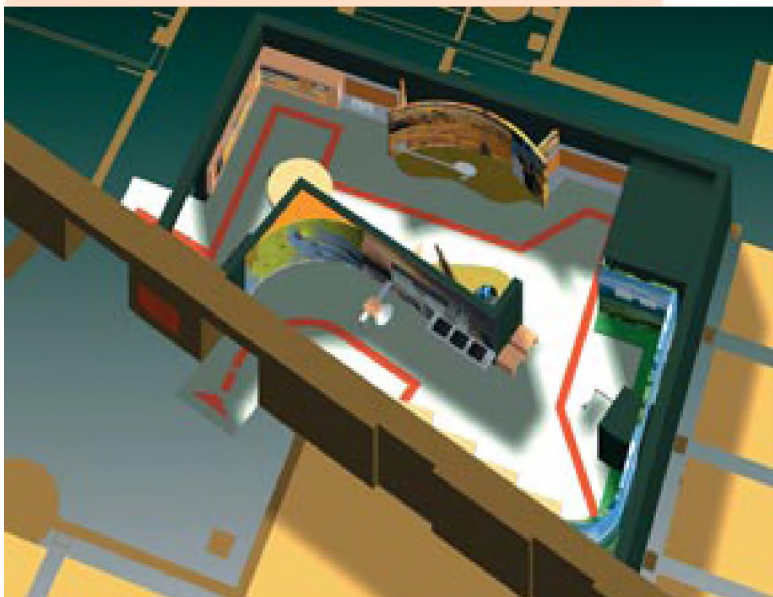
Β. Το σημερινό ανάγλυφο της περιοχής και οι κινήσεις πάνω και κάτω από τη γη που το δημιουργήσαν (η Τηθύς και οι ερμηνείες της)

Ο δεύτερος θεματικός άξονας αφορά στις γεωλογικές και παλιοντολογικές ιδιαιτερότητες της περιοχής. Συνδέεται και αυτός με την έννοια της κίνησης, καθώς η διαμόρφωση του φυσικού τοπίου είναι αποτέλεσμα των υπόγειων κινήσεων των τεκτονικών πλακών της Γης και των υπέργειων εξάρσεων πετρωμάτων και ορυκτών. Οι ενότητές του περιλαμβάνουν: 1) **την αλλαγή της γεωμορφολογίας της περιοχής** στο πέρασμα των αιώνων, 2) **τη μυθολογική εξήγηση** για τη δημιουργία της και 3) **τη γεωλογική της εξήγηση**, καθώς στην επιφάνεια του εδάφους συνυπάρχουν δείγματα όλων σχεδόν των φάσεων της.

Γ. Τι φυτρώνει σήμερα πάνω σ' αυτό το ανάγλυφο; Μια διαδρομή ανακάλυψης

Αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου, καθώς η βλάστηση αναπτύσσεται πάνω στο συγκεκριμένο ανάγλυφο και εξελίσσεται μαζί του. Καθώς η βλάστηση ποικίλλει ανά υψομετρική ζώνη, προσφέρεται για σύνδεση με την κεντρική ιδέα της κίνησης, μέσω μιας νοητής διαδρομής ανακάλυψής της, από τις χαμηλότερες υψομετρικές ζώνες προς τις υψηλότερες. Επιπλέον, προβάλλεται η έννοια της αλλαγής της βλάστησης στην πορεία του χρόνου. Στον ίδιο άξονα, μέσα στη ροή της έκθεσης και όχι ανεξάρτητα, κρίθηκε σκόπιμη και η προβολή του περιβαλλοντικού έργου της Εγνατίας Οδού, ώστε το Οικομουσείο να διατηρεί το συμβολικό του κεφάλαιο και την αδιαπραγμάτευτη «αυθεντία» των πληροφοριών που παρέχει.

Αρχιτεκτονικό σχέδιο Tetragon ΕΠΕ

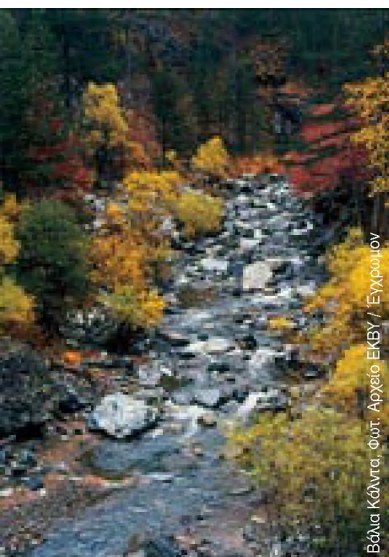

Το «ταξίδι» στον χώρο και στον χρόνο του περιβάλλοντος των Γρεβενών ολοκληρώνεται σε **πέντε θεματικούς άξονες**, με επιμέρους θεματικές ενότητες. Ο αριθμός τους υπαγορεύτηκε από το μέγεθος του εκθεσιακού χώρου και τον προβλεπόμενο χρόνο παραμονής των επισκεπτών του (περίπου 15-20 λεπτά). Η σχέση μεταξύ των θεματικών αξόνων είναι εξελικτική. Καθένας βασίζεται στον προηγούμενο, λαμβάνοντας ως δεδομένες τις πληροφορίες που δόθηκαν σ' αυτόν, αλλά και, έμμεσα, ανακεφαλαιώνοντάς τις. Η εξελικτική αυτή σχέση εξυπηρετεί την ενημερωτική και εκπαιδευτική διάσταση του Οικομουσείου, αλλά και τις δυνατότητες εκθεσιακής υλοποίησης των θεματικών ενότητων. Συνοπτικά, ακολουθεί η παρουσίαση των θεματικών αξόνων και των επιμέρους ενότητων τους.

Παραδοσιακό γεφύρι, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμον

Στις θεματικές ενότητες του τρίτου άξονα παρουσιάζονται: 1) **Οι αλλαγές στη βλάστηση με το πέρασμα του χρόνου** (όπως αυτή καταγράφεται από τα απολιθώματα των φυτών σε πετρώματα), 2) **Η εισαγωγή της έννοιας των υψομετρικών ζωνών βλάστησης** (η περιοχή ενδείκνυται, λόγω ύπαρξης πολλών ζωνών), 3) **Η περιγραφή της μεταβατικής (υποηπειρωτικής) ζώνης** (στην περιοχή δεν υπάρχει πεδινή ζώνη), 4) **Η περιγραφή της ηπειρωτικής ζώνης** (των κωνοφόρων δέντρων), 5) **Η περιγραφή της ζώνης των ψυχροβίων κωνοφόρων** (όπου φύεται η λευκόδερμη πεύκη), 6) **Η περιγραφή της ανωδασικής ζώνης** (σε υψόμετρο άνω των 2.000 μ., εντοπίζονται μικροί υγρότοποι, υπολείμματα της εποχής των παγετώνων και φυτρώνουν σπάνια και ενδημικά της περιοχής

Βάλια Κάλντα, Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγχρωμον

αγριολούλουδα, όπως η *Centaurea vlachorum* στον Λύγκο και το *Cerastium smolicanum* στον Σμόλικα). Σε ανεξάρτητη ενότητα παρουσιάζεται: 7) **Η κοιλάδα Βάλια Κάλντα** (όπου, λόγω του ειδικού μικροκλίματός της εμφανίζει «αναστροφή» στη διάταξη της βλάστησης ανά υψομετρική ζώνη).

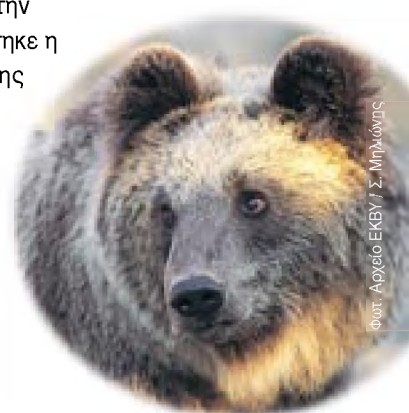
Μεταβατική θεματική ενότητα: ούτε φυτό, ούτε ζώο... Καθώς τα μανιτάρια αφθονούν στην περιοχή των Γρεβενών και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία ειδών (900 περίπου) η παρου-

σίασή τους ως μεταβατική θεματική ενότητα κρίνεται απαραίτητη, τόσο εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς τους, όσο και για την ομαλή μετάβαση στον επόμενο άξονα.

Δ. Τι κινείται ανάμεσα σ' αυτή τη βλάστηση; Στα ίχνη... της πανίδας

Η πανίδα επιλέχθηκε να παρουσιασθεί ως ανεξάρτητος θεματικός άξονας και περιλαμβάνει: 1) **Την πανίδα του παρελθόντος** (τα απολιθώματα ζώων που εντοπίστηκαν, αποκαθιστούν την πανίδα του παρελθόντος, από τους μικροσκοπικούς οργανισμούς ως τα μεγάλα ζώα του παρελθόντος, όπως του πρόγονου του ελέφαντα *Stegodon* και τα οστεολογικά κατάλοιπα μαμούθ-*Elephas antiquus*), 2) **Τα ψάρια**, 3) **Τα αμφίβια και τα ερπετά** (στις «αλπικές» λίμνες, που συναντώνται μόνο στη Βόρεια Πίνδο, διαβιούν ιδιαίτερα σπάνια είδη αμφιβίων,

όπως ο αλπικός τρίτωνας (*Triturus alpestris*), ενώ η Βάλια Κάλντα είναι ένας από τους λίγους χώρους διαβίωσης της σπάνιας παγκοσμίως οχιάς των ορεινών λιβαδιών (*Vipera ursinii graeca*). Στη συνέχεια παρουσιάζονται: 4) **Τα πουλιά**. Η Πίνδος φιλοξενεί μεγάλο αριθμό δασόβιων και ορεινών ειδών ορνιθοπανίδας (στα όρη Σμόλικας, Τσούργιακας, Όρλιακας, Τύμφη και στη Βάλια Κάλντα, συναντώνται πληθυσμοί, σπάνιων και απειλούμενων, αρπακτικών και μεταναστευτικών ειδών, ώστε οι περιοχές αυτές έχουν χαρακτηριστεί ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας). 5) **Τα θηλαστικά**, επιλέχθηκε να παρουσιασθούν στο τέλος της ενότητας, για λόγους σύνδεσης με τον τελευταίο άξονα, που αφορά την ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή. Στους ποταμούς της περιοχής φωλιάζει η βίδρα (*Lutra lutra*), ενώ στα βουνά της εμφανίζονται σημαντικά απειλούμενα είδη, όπως η καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*) -για την προστασία της οποίας, αποφασίστηκε η αλλαγή του αρχικού σχεδιασμού της Εγνατίας Οδού και η «απομάκρυνσή» της από τα ενδιαίτηματα της- ο λύκος (*Canis lupus*) και το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*). Άλλα είδη που απαντούν στην περιοχή είναι ο αγριόγατος (*Felis sylvestris*) και ο αγριόχοιρος (*Sus scrofa*).

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Σ. Μηλιώτης

Ε. Και ένα θηλαστικό που κινείται παντού (Homo sapiens sapiens)...

Ο επίλογος της έκθεσης πραγματεύεται τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον. Το θέμα της κίνησης δίνει τη δυνατότητα αναφοράς στη χρήση του φυσικού περιβάλλοντος από τον άνθρωπο, ώστε να θιγούν βασικά, για την κατανόηση της περιοχής, θέματα και να ενθαρρυνθεί η τουριστική κίνηση. Οι επιμέρους ενότητες του τελευταίου θεματικού άξονα είναι: 1) **Η χρήση του χώρου και του φυσικού περιβάλλοντος από τους Βλάχους** («νομάδες» που ασχολούνται με την κτηνοτροφία και το εμπόριο και ακολουθούν την πρακτική εποχικής μετακίνησης) και 2) **από τους Κουπατσαραίους** (επίσης κατοίκους της περιοχής, που ασχολούνται με την κτηνοτροφία, αλλά και τη γεωργία), 3) **Η αντίληψη του φυσικού περιβάλλοντος μέσα από τη γλώσσα** (πώς δηλαδή τα χαρακτηριστικά της περιοχής αποτυπώνονται στις λέξεις και τα τοπωνύμιά της. Η λέξη, για παράδειγμα, «Γρεβενά» προέρχεται είτε από τις σλαβικές λέξεις greben=γκρεμός ή greban=δύσβατος τόπος, είτε από το λατινικό gravis=δύσκολος), 4) **Η θέση των Γρεβενών στον χώρο, πάνω σε δρόμους εμπορικής κίνησης** και 5) **Η εξερεύνηση της περιοχής άλλοτε και τώρα** (ξεκινώντας από τις εκτενείς περιγραφές Ευρωπαίων περιηγητών της εποχής Τουρκοκρατίας και φθάνοντας στις διαδρομές εξερεύνησης, που ο σύγχρονος περιηγητής μπορεί να ακολουθήσει).

Το φυσικό περιβάλλον των Γρεβενών

Ο Νομός Γρεβενών αποτελεί ένα χαρακτηριστικό Βαλκανικό οροπέδιο οριοθετημένο από υψηλά βουνά με μόνες φυσικές οδούς επικοινωνίας κοιλάδες μεταξύ των ορεινών όγκων. Η πεδινή περιοχή, όπου βρίσκεται η ομώνυμη πόλη και πρωτεύουσα του νομού, περιβάλλεται από ορεινά συμπλέγματα που παρουσιάζουν διαφορές όχι μόνο στο υψόμετρο αλλά και στον χαρακτήρα του ανάγλυφου, στα φυσικά οικοσυστήματα, στα είδη που φιλοξενούν και στην ιστορία της ανθρώπινης παρουσίας.

Στα δυτικά, η οροσειρά της Πίνδου υψώνεται ως φυσικό τείχος διαχωρίζοντας τη Μακεδονία από την Ήπειρο. Βόρεια, προς την Καστοριά, βρίσκεται το όρος Βόιο, το οποίο διαδέχεται η λοφώδης περιοχή Τσοτυλίου-Νεάπολης, μέσω της οποίας τα Γρεβενά συνδέονται με την Καστοριά. Βόρεια-βορειοανατολικά το ορεινό τοπίο επανέρχεται και τα όρη Άσκιο και Βούρινος (με υψόμετρο 1.763 και 1.866 μ. αντίστοιχα) αποτελούν τα όρια του Ν. Γρεβενών. Τα όρη αυτά χωρίζονται από μια ομαλή κοιλάδα που επιτρέπει την επικοινωνία με την περιοχή της Κοζάνης. Ακολουθεί μια σειρά από χαμηλότερες βουνοκορφές (Αετοράχη, Ανάληψη), ενώ αμέσως μετά την κοιλάδα του Αλιάκμονα υψώνονται τα Καμβούνια όρη με υψόμετρο 1.615 μ. Στα νότια ο κύκλος κλείνει με τα Χάσια, οροσειρά με σχετικά ήπιο ανάγλυφο και με υψόμετρο που δεν ξεπερνά τα 1.000 μ., να οριοθετεί την περιοχή των Γρεβενών προς τη Θεσσαλία και ειδικότερα προς τον Νομό Τρικάλων.

Κυρίαρχος φυσικός σχηματισμός του πεδινού τοπίου των Γρεβενών είναι ο ποταμός Αλιάκμονας που διατρέχει το οροπέδιο από τα βόρεια προς τα ανατολικά, υποδεχόμενος πληθώρα παραποτάμων που κατεβαίνουν κυρίως από την Πίνδο, με σημαντικότερους σε όγκο νερού τους Βενέτικο, Γρεβενίτη και Πραμόριτσα. Το 85% του εδάφους του Νομού ανήκει στην ημιορεινή και ορεινή ζώνη.

Η περιοχή των Γρεβενών παρουσιάζει ενδιαφέρουσα γεωλογική ιστορία και μεγάλη ποικιλία πετρωμάτων και γεωλογικών σχηματισμών, ορισμένοι εκ των οποίων σχηματίζουν ιδιαίτερα τοπία. Κυρίαρχο γεωλογικό γνώρισμα είναι ότι βρίσκεται στη ζώνη μετάβασης από το οφιολιθικό σύμπλεγμα της Πίνδου προς την περιοχή που καλύπτεται από τους τριτογενείς ιζηματογενείς σχηματισμούς της Μεσοελληνικής Αύλακας. Εκτός από το γεωλογικό ενδιαφέρον η περιοχή αυτή έχει, όπως φαίνεται από πρόσφατα ευρήματα, και ιδιαίτερο παλαιοντολογικό ενδιαφέρον.

Το φυσικό βιοτικό περιβάλλον των Γρεβενών χαρακτηρίζεται από την έντονη παρουσία των δασών στην ημιορεινή και ορεινή περιοχή. Στα ορεινά κυριαρχούν τα δάση κωνοφόρων και οξιάς, ενώ στα χαμηλότερα υψόμετρα απαντούν δάση

Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Έγγραφο

δρυός, τα οποία διαδέχεται στις ημιορεινές περιοχές ένα μωσαϊκό συστάδων δρυός, αγρών και λιβαδιών που διακόπτεται από ρέματα και ποταμούς.

Η βλάστηση, η χλωρίδα και η πανίδα της περιοχής των Γρεβενών είναι εξαιρετικά πλούσιες, αφού μεγάλο μέρος τους καταλαμβάνει η Πίνδος, οροσειρά με υψηλή βιοποικιλότητα. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία στην περιοχή πολλών ειδών μεγάλων θηλαστικών που απαιτούν μεγάλα σε έκταση και υψηλής ποιότητας ενδιαιτήματα, όπως η αρκούδα (*Ursus arctos*).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημερινή εικόνα της βλάστησης, οφείλεται κυρίως στην εγκατάλειψη μεγάλου μέρους των ορεινών βοσκοτόπων, που σημειώθηκε τα τελευταία 50 έτη, ιδιαίτερα στα ορεινά. Η ελάττωση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας επέτρεψε την επανεγκατάσταση της δασικής βλάστησης με αποτέλεσμα τη δραστική αλλαγή τόσο της εικόνας όσο και των γνωρισμάτων του ορεινού τοπίου.

Ένδειξη της μεγάλης σημασίας της περιοχής για τη διατήρηση της φύσης είναι ότι στα όρια του Νομού Γρεβενών απαντούν ένας Εθνικός Δρυμός, δύο τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, δύο Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα και έξι προτεινόμενες περιοχές προς ένταξη στο Δίκτυο Φύση 2000. Από αυτές οι σημαντικότερες είναι ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου και οι προτεινόμενοι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας «Σμόλικας» και «Βασιλίτσα».

Το κοινό του Οικομουσείου

Στην προσπάθεια να σκιαγραφηθεί το αναμενόμενο κοινό του Οικομουσείου, οι απόψεις, αλλά και οι προσδοκίες του, το ΕΚΒΥ οργάνωσε και διεξήγαγε έρευνα κοινού, η μεθοδολογία της οποίας στηρίχθηκε στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην έρευνα αγοράς, στη στατιστική ανάλυση και στην κοινωνικοοικονομική έρευνα. Αφού αποφασίσθηκε ο τύπος της έρευνας, σχεδιάστηκε το πλαίσιο ανάλυσης, συλλέχθηκαν τα στοιχεία, αναλύθηκαν και προέκυψαν τα ζητούμενα συμπεράσματα.

Αφετηρία της ομάδας εργασίας υπήρξε η ποιοτική έρευνα, με συναντήσεις-συνεντεύξεις φορέων της περιοχής, ώστε να σχεδιαστεί ένα σαφές πλαίσιο ανάλυσης και να καθορισθούν οι ερωτήσεις που θα αποτελούσαν τη βάση των θεμάτων διερεύνησης. Με τρόπο ανάλογο, οργανώθηκε ομάδα από στελέχη της ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ Α.Ε. και του ΕΚΒΥ, προκειμένου να αποσαφηνισθούν οι προσδοκίες της Εταιρίας για τον χαρακτήρα του Οικομουσείου.

Κατά τον σχεδιασμό και τη σύνταξη των δομημένων ερωτηματολογίων της έρευνας, αναγνωρίστηκαν τρεις ομάδες κοινού (των διερχόμενων αυτοκινητιστών από επιλεγμένους σταθμούς, των εκπαιδευτικών και των στελεχών των υπηρεσιών και της Αυτοδιοίκησης στην περιοχή), η προσέγγιση των οποίων κρίθηκε απαραίτητη. Για κάθε ομάδα σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο. Προϋποθέσεις για την αξιοπιστία του υπήρξε ο σύντομος χρόνος συμπλήρωσης, η σαφήνεια των ερωτημάτων και η αποφυγή διπλών, αρνητικών ή καθοδηγητικών ερωτήσεων. Η επιλογή του δείγματος στηρίχθηκε σε στρωμάτωση με βάση το φύλο, την ηλικία, την προέλευση και τον λόγο ταξιδιού των ερωτηθέντων. Τα στοιχεία καταχωρήθηκαν ηλεκτρονικά και δημιουργήθηκαν μεταβλητές, που χρησιμοποιήθηκαν για στατιστική ανάλυση και διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα αποτελέσματα, υψηλό είναι το ποσοστό των ερωτηθέντων που θα πραγματοποιούσαν στάση σε χώρο που περιλαμβάνει υποδομή ενημέρωσης για την περιοχή που ταξιδεύουν (91%), ενώ μεγάλη χρησιμότητα αποδίδεται και στην ίδια την υποδομή (επικρατούσα τιμή 4 με μέγιστο το 5).

Σε επόμενο στάδιο, αναζητήθηκαν τα γνωρίσματα του κοινού. Ως προς το δημογραφικό του προφίλ, αναμένεται να είναι αυτό που καλείται «ευρύ κοινό», με επισκέπτες κάθε ηλικίας, φύλου και κοινωνικής τάξης. Ωστόσο, χρησιμότερο θεωρείται από γυναίκες, ανθρώπους υψηλού μορφωτικού επιπέδου και εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα. Όσον αφορά στην προέλευση των ερωτηθέντων, πιο χρήσιμο το θεωρούν οι κάτοικοι Θεσσαλονίκης, Γρεβενών και όμορων νομών. Ως προς το ταξιδιωτικό προφίλ, αναμένεται πως τον κύριο όγκο επισκεπτών θα αποτελούν άτομα που ταξιδεύουν για αναψυχή, με φίλους ή την οικογένειά τους.

Ακολούθως, το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο είδος των πληροφοριών που το κοινό προσδοκά από το Οικομουσείο. Πρώτες στις προτιμήσεις, οι τουριστικές πληροφορίες, οι πληροφορίες για το φυσικό περιβάλλον και αυτές για την ιστορία της περιοχής, καλούνται ν' αποτελέσουν τη βάση της υποδομής, χωρίς να αποκλείονται οι λαογραφικές πληροφορίες, επιθυμητές από αρκετούς, και εκείνες που αφορούν στο αναλυτικό οδικό δίκτυο, σημαντικές για τους μισούς περίπου ερωτηθέντες. Όσον αφορά στους τρόπους που επιθυμούν να προσλαμβάνουν τις πληροφορίες, οι ερωτηθέντες προτιμούν μια ποικιλία μέσων πληροφόρησης και μορφών εκθεμάτων, που μειώνει την αίσθηση κορεσμού και αυξάνει τον χρόνο που αφιερώνουν για τα εκθέματα. Από τους εκπαιδευτικούς προτιμάται το οπτικοακουστικό υλικό και τα παιχνίδια-δραστηριότητες, ενώ το ηλεκτρονικό μέσα, προτιμούνται σχεδόν αποκλειστικά από άτομα ηλικίας έως 34 ετών.

Το λογότυπο

Ο προσδιορισμός του λογοτύπου στηρίχθηκε στο θεματικό περιεχόμενο του Οικομουσείου Γρεβενών, στη θέση του και στα λογότυπα σχετικών υποδομών και οργανισμών, τόσο σε τοπικό, όσο και εθνικό επίπεδο. Έγινε, επίσης, προσπάθεια να εφαρμοσθούν βασικά κριτήρια δημιουργίας λογοτύπων, όπως η καταλληλότητα, η εφαρμοσιμότητα, η διακριτικότητα, η διαχρονικότητα, η μνημονική δύναμή του, η σημαντική (η ικανότητά του να μεταφέρει τις ιδέες, το διεθνές, ή τοπικό χαρακτήρα του φορέα του) και η σχεδιαστική του αρτιότητα (η σαφήνεια, η ολοκληρωμένη σύνθεσή του).

Το λογότυπο καλείται να εξασφαλίζει την ομοιογένεια, την καθολική αναγνωσιμότητα και το κύρος κάθε επικοινωνιακής προσπάθειας του φορέα που εκφράζει. Η οπτική του «γλώσσα» πρέπει να είναι άμεση, σύγχρονη και εικαστικά πλούσια, ενώ αναγκαία είναι και η ευελιξία του σε ποικίλες εφαρμογές του (σημάνσεις, έντυπο υλικό, οπτικοακουστικές εφαρμογές, environmental graphics, εμπορικότητα, διαφημιστική προβολή).

Με βάση τα παραπάνω κριτήρια, προτάθηκαν, σε ποικίλα υλικά και μεγέθη, διάφορες εκδοχές του λογοτύπου.

Αρχιτεκτονικός σχεδιασμός του Οικομουσείου

Η μελέτη για την αρχιτεκτονική σύνθεση του Οικομουσείου στηρίχθηκε σε τρεις βασικές αρχές: α) να ενταχθεί στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπογραφικό ανάγλυφο, με όσο το δυνατόν καλύτερο προσανατολισμό, β) να περιλαμβάνει χώρους ευχάριστους, άνετους, οικείους και χρήσιμους για τον επισκέπτη, και γ) τα στοιχεία του να είναι προσαρμοσμένα και εύελικτα, ώστε να εναρμονισθούν με τις υπόλοιπες εγκαταστάσεις του ΣΕΑ.

Αρχιτεκτονικό σχέδιο Tetragon ΕΠΕ

Για την ανάδειξη και προβολή του κτίσματος αξιοποιήθηκε η έντονη κλίση του οικοπέδου προς την Εγνατία Οδό, ενώ για τον προσανατολισμό του και τη χωροθέτηση του περιβάλλοντα χώρου του, έγινε εκμετάλλευση του δασυλλίου δρυός που υπάρχει κοντά του. Τα χρώματα και τα υλικά επιλέχθηκε να είναι συμβατά και εναρμονισμένα με το φυσικό περιβάλλον. Με τη χρήση νέων τεχνολογιών, τόσο στο κτήριο, όσο και στα εκθέματά του, επιδιώκεται η δημιουργία ενός μουσείου σύγχρονου, ελκυστικού και βιώσιμου στο χρόνο.

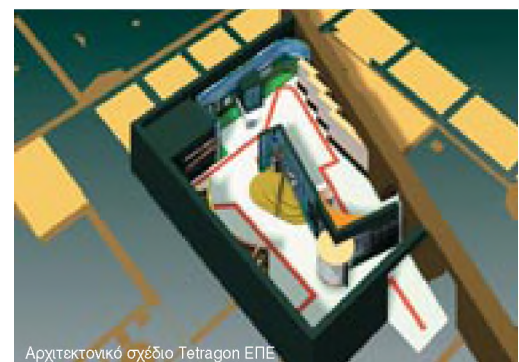
Σχεδιάσθηκε, έτσι, ένα κτήριο, ισόγειο, συνολικής έκτασης 345 τ.μ., αποτελούμενο από τρεις διακριτούς όγκους, τους οποίους ενώνει ένας κύριος άξονας, ένας πέτρινος τοίχος, που παραπέμπει στα παλιά Γρεβενιώτικα γεφύρια. Ο τοίχος σηματοδοτεί το Οικομουσείο, λειτουργεί ως δρόμος πάνω στον οποίο εξελίσσονται όλες οι σημαντικές δραστηριότητες, είναι η γραμμή που αγκαλιάζει τους κτιστούς όγκους και τις ξύλινες, ελαφριές πέργολες που θα φιλοξενούν περιοδικές εκθέσεις.

Στο εσωτερικό του κτηρίου, εκτός από τον κύριο εκθεσιακό χώρο, επιφάνειας 100 τ.μ., προβλέπονται άνετοι χώροι εισόδου και επικοινωνίας, εμβαδού 80 τ.μ., για τη φιλοξενία περιοδικών εκθέσεων και την παροχή ενημερωτικού υλικού, γραφείο διοίκησης, αλλά και βοηθητικοί και υγροί χώροι για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην εφαρμογή ελληνικών και διεθνών κανονισμών ασφαλείας και στην τήρηση υπερσύγχρονων προδιαγραφών για τη διευκόλυνση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Για την εξασφάλιση φυσικού φωτισμού και αερισμού, σχεδιάσθηκαν μεγάλα υαλοστάσια, στους χώρους εισόδου και επικοινωνίας, που ανοίγο-

νται προς νότο, επάνω στο πέρασμα των επισκεπτών προς το κτήριο εξυπηρέτησης, ενώ οι βοηθητικοί και υγροί χώροι τοποθετήθηκαν βόρεια και έχουν μόνο τα απαραίτητα ανοίγματα.

Ως προς την οργάνωση του κυρίως εκθεσιακού χώρου, η ενεργός συμμετοχή του επισκέπτη στη διαδικασία πληροφόρησής του, η σύντομη, περιεκτική ενημέρωσή του, αλλά κυρίως η ακολουθία του μουσειολογικού σεναρίου και η κεντρική του ιδέα, οδήγησαν σε μονοσήμαντη ροή των επισκεπτών. Οι χειρισμοί του φωτός, των εικόνων αλλά και των ήχων, η χρήση διαδραστικών πολυμέσων και επιμελημένου εποπτικού υλικού, επιδιώκουν να κρατήσουν αμείωτο το ενδιαφέρον του επισκέπτη, κεντρίζοντας την περιέργεια και ενεργοποιώντας την έκπληξή του. Με εντυπωσιακά διαδραστικά εκθέματα, το ταξίδι για τον επισκέπτη ξεκινά από την εντυπωσιακή, γεωμορφολογική ανάγλυφη μακέτα τμήματος της Ελλάδας και των Βαλκανίων, όπου σημειώνονται τα «φυσικά όρια» του Ν. Γρεβενών, η πορεία της σύγχρονης, αλλά και της αρχαίας Εγνατίας Οδού, τα βουνά και οι σήραγγες, τα ποτάμια με τις υπερσύγχρονες γέφυρες και τα παραδοσιακά πέτρινα γεφύρια. Ακόμα, vidi wall με τέσσερις οθόνες ταυτόχρονης προβολής, παρουσιάζουν την ιδιαιτερότητα και τον φυσικό πλούτο της Βάλια Κάλντα, μίξεις σύγχρονων τεχνικών φωτογραφίας, ζωγραφικής απεικόνισης και γραφιστικής επεξεργασίας χρησιμοποιούνται για μεγάλες φωτεινές αναπαραστάσεις της βλάστησης και της πανίδας της περιοχής. Οι σκηνοθετημένες αναπαραστάσεις συνόλων εμπλουτίζονται από προπλάσματα αμφίβιων, πουλιών και θηλαστικών στα ενδιαίτημά τους και έρχονται να συνεισφέρουν στη δημιουργία ενός συνόλου με αυξημένο το ενημερωτικό και εκπαιδευτικό ενδιαφέρον. Τέλος, πολυμέσα και τηλεοράσεις, παρουσιάζοντας στοιχεία χρήσιμα για τους τουρίστες ή για όσους ενδιαφέρονται για τον αθλητισμό στη φύση και τον πολιτισμό, συμβάλλουν στην προβολή και προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής.

Ο περιβάλλον χώρος του Οικομουσείου, έκτασης 500 τ.μ. με δυνατότητα επέκτασης, εναρμονίζεται πλήρως με τη φιλοσοφία και την οργάνωση του κτίσματος. Σ' αυτόν προβλέπεται η δημιουργία μιας παιδικής χαράς με περιβαλλοντικά παιχνίδια ή ενός μικρού βοτανικού κήπου, ενώ θα παρέχεται και η δυνατότητα οργάνωσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων ή εκθεσιακών δραστηριοτήτων.

Αρχιτεκτονικό σχέδιο Tetragon ΕΠΕ

Διοικητική και οικονομοτεχνική οργάνωση

Η διοικητική οργάνωση του Οικομυσείου, ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη και εξέλιξή του, αποτέλεσε για το ΕΚΒΥ αντικείμενο ειδικής μελέτης. Ο σωστός σχεδιασμός της και η εύρεση της κατάλληλης επικοινωνιακής πολιτικής, προϋπέθετε τον καθορισμό μιας βασικής ομάδας κοινού, που ονομάζεται «ομάδα στόχος» και στην περίπτωση του Οικομυσείου, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας κοινού, ήταν οι ανεξάρτητοι επισκέπτες και οι επισκέπτες σε ομάδες. Με γνώμονα τις ανάγκες και την εξυπηρέτηση των δύο αυτών ομάδων επιχειρήθηκε ο καθορισμός του ωραρίου, ο ρυθμός και αριθμός των επισκέψεων αλλά και της οργανωτικής δομής της υποδομής, που απαιτεί προσωπικό για τη διοίκηση, την επιμέλεια των εκθεμάτων και τη λειτουργία του κτηρίου. Χρειάζονται, δηλαδή, άνθρωποι ποικίλου μορφωτικού επιπέδου, γνώσεων και ικανοτήτων, από τον διευθυντή και το διοικητικό συμβούλιο, ως τον επιμελητή των συλλογών και τον μουσειοπαιδαγωγό και από τα άτομα της γραμματείας, του πωλητηρίου και της έκδοσης εισιτηρίων ως τους υπεύθυνους για την καθαριότητα, τη συντήρηση και την ασφάλεια του κτηρίου. Τέλος, η κτιριακή διαμόρφωση, η γενική ατμόσφαιρα, η άνεση των επισκεπτών και η συμπεριφορά του προσωπικού είναι ζωτικής σημασίας για την άρτια λειτουργία του.

Η μελέτη της οικονομοτεχνικής οργάνωσης του μουσείου είχε ως πρώτιστο στόχο τον προσδιορισμό της δυναμικότητας, του κόστους επένδυσης και λειτουργίας, αλλά και των αναμενόμενων εσόδων. Στην προμελέτη διερευνήθηκαν όλες οι προϋποθέσεις αλλά και οι συνθήκες της πιθανής οικονομικής βιωσιμότητας του έργου και οριστικοποιήθηκαν οι παράμετροι που θα το βοηθήσουν να λειτουργήσει ανεμπόδιστα και να αναπτυχθεί στο χρόνο. Αξιοποιήθηκαν στοιχεία, όπως ο τόπος εγκατάστασης, τα αποτελέσματα της έρευνας αγοράς, τα μέσα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, οι όροι και το κόστος προμήθειας των μέσων και του τεχνολογικού εξοπλισμού, το απαιτούμενο προσωπικό και η διοικητική οργάνωση.

Αρχιτεκτονικό σχέδιο Tetragon ΕΠΕ

Σύνδεση του Οικομυσείου

με την Εγνατία Οδό και τους υφιστάμενους δρόμους

Για τη δυνατότητα σύνδεσης του Οικομυσείου με την Εγνατία Οδό, αλλά και με το υφιστάμενο οδικό δίκτυο, εκπονήθηκε προκαταρκτική μελέτη. Η είσοδος και έξοδος των αυτοκινητιστών από τον χώρο του μουσείου στον κύριο οδικό άξονα, επιτυγχάνεται με τη δημιουργία κόμβου-σταυροδρόμι, ενώ διαπλάτυνσεις για τη στροφή των οχημάτων προβλέπονται στη θέση διασταύρωσης των κλάδων εισόδου και εξόδου από τον δεξιό κλάδο της Εγνατίας με την κάθετη οδό. Η ασφαλής είσοδος και έξοδος των οχημάτων στην Εγνατία θα επιτυγχάνεται με λωρίδες επιτάχυνσης και επιβράδυνσης.

Η κοντινή απόσταση του προβλεπόμενου Οικομυσείου, μόλις 500 μ, από τον δρόμο Γρεβενών-Καλαμιτσίου, ευνοεί τη σύνδεσή του με το επαρχιακό οδικό δίκτυο, καθώς η οδός Γρεβενών-Καλαμιτσίου συνδέεται, μέσω υφιστάμενου δρόμου, με παράπλευρο της Εγνατίας Οδού. Από τον παράπλευρο της Εγνατίας θα δημιουργηθεί ισόπεδος κόμβος με τον προτεινόμενο χώρο στάθμευσης του Οικομυσείου. Το συνολικό μήκος της διαδρομής από τα Γρεβενά ως το Οικομυσείο θα είναι περίπου 3 χλμ.

Τα κείμενα του αφιερώματος επιμελήθηκαν οι:

Μαρία Κατσακιώρη, Κατερίνα Μπόλη,
Ελένη Βρετζάκη και Πέτρος Κακούρος

Ομάδα Έργου

ΕΚΒΥ: Σπύρος Ντάφης, Μαρία Κατσακιώρη, Στέφανος Φωτίου, Πέτρος Κακούρος, Έλενα Χατζηχαλαράμπος, Ιωάννα Βεκύρη, Χρυσούλα Λιόντα, Σοφία Φραντζή.

Εξωτερικοί συνεργάτες: Ελένη Βρετζάκη- Tetragon ΕΠΕ, Colibri ΕΠΕ, Χωροτεχνική Α.Ε., Planet Regional Α.Ε., Γιάννης Λεβέντης, Πέτρος Καπλανίδης, Κατερίνα Νικολαΐδου, Δημήτρης Μπούσμπουρας, Σοφία Ξενιτίδου, Άννα Γιαννοτάκη, Χαράλαμπος Βλαχάτης, Μαρία Εμμανουηλίδου, Γιάννης Ρουσόπουλος.

5η Υπουργική Διάσκεψη «Ένα Περιβάλλον για την Ευρώπη»

Κίεβο, Ουκρανία 21-23 Μαΐου 2003

Έληξε στις 23 Μαΐου η 5η Υπουργική Διάσκεψη στα πλαίσια της διαδικασίας «Ένα Περιβάλλον για την Ευρώπη», η οποία διεξήχθη στο Κίεβο της Ουκρανίας. Η 5η Υπουργική Διάσκεψη ήταν η πρώτη σε πανευρωπαϊκό επίπεδο μετά τη Σύνοδο Κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ για την Αειφόρο Ανάπτυξη το 2002 και παρείχε σπουδαία ευκαιρία για την ενίσχυση του περιβαλλοντικού πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η διαδικασία «Ένα Περιβάλλον για την Ευρώπη» αποτελεί ένα πολιτικό πλαίσιο για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνεργασίας στην Ευρώπη. Από την έναρξή της στο Dobris της τότε Τσεχοσλοβακίας το 1991 έως σήμερα, έχουν επέλθει σημαντικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, όπως είναι η διεύρυνση της Ευρώπης, η δημιουργία νέων κρατών, δύο διασκέψεις Κορυφής, του Ρίο το 1992 και του Γιοχάνεσμπουργκ το 2002. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν και πολλά προβλήματα στο περιβάλλον.

Στο Κίεβο οι υπουργοί Περιβάλλοντος και οι επικεφαλής αντιπροσωπειών από 51 χώρες της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών (ΟΕΕΗ) έδωσαν έμφαση στους κοινούς στόχους που έθεσαν για την προστασία του περιβάλλοντος. Η Διακήρυξη των Υπουργών υπογράμμισε τη σημασία της διαδικασίας «Ένα Περιβάλλον για την Ευρώπη» στην προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη, συμβάλλοντας έτσι στην ειρήνη και την ασφάλεια.

Σε ό,τι αφορά το νομοθετικό τμήμα της διάσκεψης, υιοθετήθηκαν τρία πρωτόκολλα σε συμβάσεις της ΟΕΕΗ και ξεκίνησε η διαδικασία υπογραφής τους, τα οποία αφορούν α) τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (στη σύμβαση για την Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο ή αλλιώς σύμβαση ESPOO), β) την αστική ευθύνη και αποζημίωση για ζημιές που προκαλούνται από βιομηχανικά ατυχήματα σε διασυνοριακά ύδατα και γ) την έκλυση και μεταφορά ρύπων.

Η 5η διάσκεψη ήταν αρκετά παραγωγική. Εκδόθηκαν διακηρύξεις, ανακοινώθηκαν νέες πρωτοβουλίες συνεργασίας και ενισχύθηκαν υπάρχουσες, υπογράφηκαν πρωτόκολλα σε υπάρχουσες συμβάσεις, υιοθετήθηκαν η νέα Σύμβαση για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη στα Καρπάθια και η Περιβαλλοντική Στρατηγική για τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, του Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας, κ.λπ. Η διάσκεψη έκλεισε με αποφάσεις για το μέλλον της διαδικασίας «Ένα Περιβάλλον για την Ευρώπη».

Βασιλική Τσιαούση

Η 4η Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης

Στη Βιέννη, 28-30 Απριλίου, έγινε η 4η Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης. Στη Διάσκεψη συμμετείχαν 41 υπουργοί, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αντιπρόσωποι από τέσσερις μη ευρωπαϊκές χώρες και 24 διεθνείς οργανισμούς. Αντικείμενό της ήταν η προστασία και η αειφορική διαχείριση των δασών της Ευρώπης.

Στις Υπουργικές Διασκέψεις για την Προστασία των Δασών της Ευρώπης συμμετέχουν όλα τα ευρωπαϊκά κράτη και η ΕΕ. Η πρώτη Διάσκεψη έγινε το 1990 στο Στρασβούργο και ακολούθησαν άλλες τρεις (Ελσίνκι 1993, Λισσαβόνα 1998) με τελευταία αυτή στη Βιέννη. Σκοπός της διαδικασίας αυτής είναι να εντοπίζονται τα κυριότερα θέματα που αφορούν τα δάση και τη δασοπονία και να διατυπώνονται πολιτικές προώθησης της προστασίας και της αειφορικής διαχείρισης των ευρωπαϊκών δασών.

Αποτέλεσμα της τελευταίας διάσκεψης της Βιέννης ήταν η υιοθέτηση της «Δήλωσης της Βιέννης» που συνοδεύεται από πέντε ψηφίσματα που αφορούν:

- Την προώθηση των συνεργιών των τομεακών πολιτικών για την αειφορική διαχείριση των δασών μέσω της υιοθέτησης Εθνικών Προγραμμάτων για τα Δάση.
- Την προώθηση της οικονομικής βιωσιμότητας της αειφορικής διαχείρισης των δασών.
- Τις κοινωνικές και πολιτιστικές παραμέτρους της αειφορικής διαχείρισης των δασών που συνδέονται τόσο με τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και με την παροχή μιας μεγάλης ποικιλίας υπηρεσιών και προϊόντων, όπως η αναψυχή και τα παραδοσιακά δασικά προϊόντα.
- Τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στα δασικά οικοσυστήματα. Τα κράτη μέλη της διάσκεψης και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύθηκαν να προωθήσουν σειρά μέτρων όπως η ενσωμάτωση των αναγκών διατήρησης της βιοποικιλότητας των δασών στα εθνικά προγράμματα για τα δάση, η συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την κατάσταση των ειδών, η ανάπτυξη δικτύων προστατευόμενων δασικών περιοχών κ.ά.
- Τη θέση των δασών σε σχέση με την αλλαγή του κλίματος.

Το τέλος της διάσκεψης της Βιέννης αποτελεί και την αρχή μιας νέας περιόδου στην οποία θα καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για την πρακτική εφαρμογή των ψηφισμάτων της διάσκεψης. Περισσότερες πληροφορίες μπορεί να βρει κανείς στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.mcprf.org>.

Πέτρος Κακούρος

Ελληνική Εβδομάδα Νερού

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας διοργανώθηκε Ελληνική Εβδομάδα Νερού, 17-20 Ιουνίου, στην Αθήνα. Κατά τη διάρκεια της, πραγματοποιήθηκαν το Διεθνές Σεμινάριο «Εφαρμογή της Οδηγίας πλαίσιο για τα Νερά στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εκτός αυτής» καθώς επίσης και το Περιφερειακό Σεμινάριο για την «Ανάπτυξη του Μεσογειακού Σκέλους για την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τα Νερά». Τα δύο σεμινάρια διοργανώθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ, το Υπουργείο Εξωτερικών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη συνεργασία του μεσογειακού γραφείου του διεθνούς οργανισμού GWP (Global Water Partnership) στο δεύτερο.

Κατά το πρώτο σεμινάριο έλαβαν χώρα τέσσερις συνεδρίες με θέματα σχετικά με την πολιτική για τα νερά και την κατάσταση των νερών στην Ευρώπη, την Ευρωπαϊκή Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά και την ολοκληρωμένη διαχείριση-προοπτική των λεκανών απορροής ποταμών. Η 4η Συνεδρία περιελάμβανε τρεις παράλληλες υπο-συνεδρίες με αντίστοιχα θέματα:

- α) Οικονομικές παράμετροι στην ανάλυση και διαχείριση του νερού.
- β) Εκτίμηση της οικολογικής ποιότητας.
- γ) Σχεδιασμός διαχείρισης των λεκανών απορροής και συμμετοχή του κοινού.

Το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας συμμετείχε με εισήγηση στη 2η Συνεδρία, το θέμα της οποίας ήταν «Η Οδηγία Πλαίσιο για τα νερά και η προοπτική της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος».

Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οριστικοποιήθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ από τους Διευθυντές Υδάτων των κρατών μελών της ΕΕ, στο πλαίσιο της Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας.

Το δεύτερο σεμινάριο πραγματοποιήθηκε την τελευταία ημέρα. Κατά τη διάρκειά του έγιναν τρεις παράλληλες συναντήσεις εργασίας με θέματα σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων, ιδιαίτερα των διασυνωριακών νερών, την παροχή νερού και συνθηκών υγιεινής, με έμφαση στο φτωχότερο μέρος του πληθυσμού και την αλληλεπίδραση ύδατος, τροφίμων και περιβάλλοντος, με έμφαση στα ευαίσθητα οικοσυστήματα.

Ο σκοπός των συναντήσεων αυτών ήταν να προκύψουν προτάσεις για συγκεκριμένες δράσεις (δομικά τμήματα, προγράμματα επίδειξης), καθώς επίσης η έκφραση δέσμευσης ενδιαφέροντος για ανάπτυξη συνεργασιών στα πλαίσια του Μεσογειακού Σκέλους της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τα νερά.

Δημήτρης Παπαδήμος

Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Ελλήνων Οικολόγων

Στη χώρα μας πραγματοποιούνται σημαντικές αλλαγές τόσο ως προς την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος όσο και στην ενσωμάτωση της οικολογικής έρευνας στον περιβαλλοντικό σχεδιασμό σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Τα 10 τελευταία έτη έδειξαν ότι η εφαρμογή προσωπικών στρατηγικών χωρίς την ύπαρξη ενός γενικότερου πλαισίου επικοινωνίας, ανταλλαγής απόψεων και ενημέρωσης, απομόνωναν τις διάφορες επιστημονικές ομάδες του χώρου και περιόρισαν τη δυνατότητα εξέλιξής τους. Για τους παραπάνω λόγους, προσκαλούνται οι επιστήμονες που δραστηριοποιούνται στον χώρο της Οικολογίας να συμμετάσχουν στο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Οικολόγων, που θα λάβει χώρα στις 27 και 28 Σεπτεμβρίου στη Θεσσαλονίκη. Το συνέδριο αυτό αποσκοπεί στην ουσιαστική επανενεργοποίηση της Ένωσης. Στο πλαίσιο του συνεδρίου θα επικαιροποιηθεί ο κατάλογος μελών της ένωσης με τους παρευρισκόμενους συνέδρους και θα πραγματοποιηθούν εκλογές για την ανάδειξη του νέου Διοικητικού Συμβουλίου.

Η Γραμματεία της Οργανωτικής Επιτροπής έχει έδρα τον Τομέα Οικολογίας του Τμήματος Βιολογίας ΑΠΘ.

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να ζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: enosioikologon@bio.auth.gr.

Από την Οργανωτική Επιτροπή

ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ 2003

Αλλάζοντας τους τρόπους μας προς το καλύτερο

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος διοργάνωσε και φέτος την πράσινη εβδομάδα, γνωστή ως «Green Week 2003», στις Βρυξέλες (2-5 Ιουνίου), έχοντας ως βασικό σύνθημα το «Αλλάζοντας τους τρόπους μας προς το καλύτερο». Στις εκδηλώσεις, που εντάχθηκαν στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος, συμμετείχαν περίπου 4.000 άτομα, απλοί πολίτες, επιχειρηματίες, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, κυβερνήσεις και τοπικές αρχές, επιστήμονες, εκπαιδευτικοί αλλά και νέοι άνθρωποι που έχουν σχέση με το περιβάλλον.

Σκοπός της πράσινης εβδομάδας είναι να συγκεντρώσει όλες τις εμπλεκόμενες ομάδες (οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς, εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, αντιπροσώπους ευρωπαϊκών ιδρυμάτων αλλά και μέσα μαζικής ενημέρωσης), να τις ενθαρρύνει να «σκεφτούν δυνατό» και να συνεργαστούν υιοθετώντας μια πιο φιλική προς το περιβάλλον και την υγεία συμπεριφορά.

Για την Πράσινη Εβδομάδα 2003 βασικοί θεματικοί άξονες ήταν:

- αειφορική κατανάλωση και παραγωγή,
- ανανεώσιμη ενέργεια και κλιματικές αλλαγές,
- θέματα ποιότητας και ποσότητας των υδατικών πόρων.

Εκτός από τις πολιτικές συναντήσεις υψηλού επιπέδου, τις συνεδρίες και τις ειδικές ομάδες εργασίας για τους νέους, η διοργάνωση περιελάμβανε και προβολή εκθεμάτων σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, τα οποία αποτέλεσαν παραδείγματα έργων φιλικών προς το περιβάλλον.

Καινοτομία της φετινής διοργάνωσης ήταν τα περιβαλλοντικά βραβεία που απένειμε η ΓΔ Περιβάλλον σε τελετή κατά την

τελευταία ημέρα της διοργάνωσης. Με τον θεσμό αυτό και μέσα από τέσσερα βραβεία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε το έργο των τοπικών αρχών στην εφαρμογή αειφορικής διαχείρισης σε αστικό περιβάλλον, στην κατάρτιση περιβαλλοντικής πολιτικής και στην υιοθέτηση μέτρων προώθησης της αειφορίας. Επιπλέον, βραβεία για ζωγραφιές και γλυπτά από ανακυκλώσιμα υλικά, δόθηκαν στο πλαίσιο του διαγωνισμού για παιδιά ηλικίας 5-16 ετών.

Τέλος, στενά συνδεδεμένες με την Πράσινη Εβδομάδα, ήταν και οι Πράσινες Ημέρες, γνωστές ως «Green Days 2003», από 30 Μαΐου έως 9 Ιουνίου, οι οποίες σκοπό έχουν την προβολή περιοχών του Δικτύου Φύση 2000 σε όλη την Ευρώπη, μέσα από έργα και δραστηριότητες σε αυτές τις περιοχές. Το ΕΚΒΥ συμμετείχε με τη διοργάνωση εκπαιδευτικού περιπάτου στο Φοινικόδασος στο Βάι, Κρήτη και ξενάγηση της Περιβαλλοντικής Ομάδας του Γυμνασίου Σητείας στην ενημερωτική υποδομή που πρόσφατα υλοποιήθηκε (βλ. ΑΜΦΙΒΙΟΝ-τ. 49).

Χρυσούλα Λιόντα

Α Μ Φ Ι Β Ι Ο Ν

Τεύχος 50

Διμηνιαία έκδοση του ΕΚΒΥ ISSN 1106 - 3866

Ταχυδρομική διεύθυνση: Μουσείο Γουλιανδρή Φυσικής Ιστορίας

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων - Υγροτόπων

14ο χλμ Θεσσαλονίκης - Μηχανιώνας, 570 01 Θέρμη,

Τ.Θ. 60394 - Τηλ. 2310 473320 - Φαξ: 2310 471795

E-mail: mariak@ekby.gr

Υπεύθυνη Έκδοσης: Μαρία Κατσακώρη

Συντακτική Επιτροπή: Ευτυχία Αλεξανδρίδου, Αντώνης Αποστολακης,

Π. Α. Γεράκης, Παύλος Γιαμάς, Μαρία Κατσακώρη, Χρυσούλα Λιόντα,

Σπύρος Ντάφης, Δημήτρης Παπαδήμος, Βασιλική Τσιαούση

Φιλολογική επιμέλεια: Χρυσούλα Λιόντα

Φωτογραφία εξωφύλλου: Φωτ. Αρχείο ΕΚΒΥ / Ε. Ευθυμίου

Φωτοστοιχειοθεσία - Επιμέλεια έκδοσης: ANIMA GRAPHICS

Ανατολή Καλεντζίδου, Φραγκίνη 9, 546 24 Θεσσαλονίκη

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Θέρμης
Αριθμός Άδειας

Κείμενα και φωτογραφίες που αποστέλλονται για δημοσίευση στο περιοδικό δεν επιστρέφονται. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο του περιεχομένου του ΑΜΦΙΒΙΟΝ μόνο εφόσον γίνεται αναφορά στην πηγή.